

РОЗДІЛ 1.

Перший переляк

Хай і не багаті, мешкаємо ми в австрійській Штирії в замку, або, по-місцевому, у шлосі. У цих краях вистачає з лишком навіть невеликого доходу. Хоча серед заможних людей на батьківщині наші статки вважалися б мізерними, вісім-дев'ять сотень доходу на рік тут творять дива. Мій батько — англієць, а я хоч і маю англійське прізвище, однак в Англії ніколи не була. А тут, у цій безлюдній і простуватій місцевості, усе так навдивовижу дешево, що я справді не розумію, як ми могли б облаштувати власний комфорт чи навіть розкіш краще, маючи всі багатства світу.

Мій батько служив в Австрії. Вийшовши у відставку, він використав спадщину та пенсію і задешево придбав феодальну садибу з невеличким маєтком при ній.

Немає у світі місця мальовничішого чи безлюднішого. Садиба стоїть на невисокому пагорбі серед лісу, оточена ровом з водою. Там хлюпається сила-силенна окунів, а на поверхні плаває безліч лебедів і кружляють

цілі флотилії білого латаття. Дуже стара й вузька дорога проходить перед звідним мостом, який ніколи не підіймали свого часу. Над усім цим краєвидом височіє шлос із величезною кількістю вікон, з вежами й готичною каплицею. Перед воротами замку ліс відступає, утворюючи мальовничу галявину неправильної форми. На її правому краї горбатий готичний місток прокладає шлях через потічок, що в'ється в тінистій лісовій гущавині.

Я вже згадувала, що наша садиба розташована дуже усамітнено. Якщо дивитися з центрального входу на дорогу, то ліс, серед якого стоїть наш замок, простягається на п'ятнадцять миль праворуч і на дванадцять — ліворуч. До найближчого заселеного села — зо сім англійських миль ліворуч. Найближчий заселений замок, досить стародавній, — шлос старого генерала Шпільсдорфа, майже за двадцять миль в інший бік.

Не випадково я сказала «найближче *заселене село*», бо лише за три милі на захід, тобто в напрямку шлосу генерала Шпільсдорфа, лежить зруйноване село. У нефі химерної місцевої церкви, яка вже без даху, можна знайти закинуті гробниці гордого, проте згаслого роду Карнштайнів. Колись вони володіли замком — по-французьки «шато», що височіє в лісовій гущавині над мовчазними руїнами поселення.

Існує легенда, чому ця дивовижна та меланхолійна місцина безлюдна. Про неї я розкажу пізніше.

А зараз розповім про маленьке товариство нашого замку. Я не кажу про слуг чи мешканців прилеглих до шлосу будівель. Слухайте і дивуйтеся! Мій уже немолодий батько, найдобріша людина в усьому світі, і я.

На час цієї історії мені було дев'ятнадцять. Відтоді минуло вісім років. Ми з батьком — це вся родина власників шлосу. Моя мати, знатна пані зі Штирії, померла, коли я була ще немовлям. Відтоді мене виховувала добродушна гувернантка. Скільки себе пам'ятаю, мені було знайоме її повнощоче й доброзичливе обличчя. Гувернантку звали мадам Перродон. Своєю турботою та добродушністю вона частково замінила мені матір, яку я втратила так рано, що навіть не пам'ятаю її. Мадам була третьою людиною за сімейним столом. А четвертою — мадмуазель де Лафонтен, якій відвели роль «домашньої вчительки». Вона розмовляла французькою та німецькою, мадам Перродон, уродженка Берна, — французькою та ламаною англійською, додайте сюди нашу з батьком англійську, якою ми спілкувалися щодня, почасти щоб не забути мову, а почасти з патріотичних міркувань, і можна лише уявити наш домашній «вавилон», над яким посміювалися незнайомці. Не намагатимуся відтворити його в цій розповіді. Іноді до нас приїздили погостювати ще дві-три подруги приблизно мого віку, а я і собі подеколи відвідувала їх.

Ось і всі учасники нашого світського життя. Звісно, траплялися й випадкові візити «сусідів», яких від нас відділяли п'ять-шість льє¹. У будь-якому разі можу вас запевнити, що життя моє було досить усамітненим.

Мої розсудливі гувернантки мали наді мною рівно стільки контролю, скільки можливо з досить розбещеною

¹ Старовинна французька міра довжини, що дорівнює приблизно 4,5 км. — Прим. ред.

дівчинкою, якій батько-вдівець надавав свободу майже в усьому.

Один з перших спогадів дитинства пов'язаний з пригодою, що справила на мене жахливе враження, від якої мені й досі не вдалося цілком оговтатися. Можливо, декому ця пригода видасться такою дріб'язковою, що не варто було б і згадувати про неї тут, але поступово ви зрозумієте, чому я про неї розповідаю. Мою кімнату називали дитячою, хоча жила в ній сама. Ця простора зала з похилою дубовою стелею містилася на верхньому поверсі замку. Однієї ночі, мені тоді було років шість — не більше, я прокинулася і, роззираючись у ліжку, не побачила в кімнаті ні няньки, ні покоївки. Я почувалася самотньою. Я не злякалася, бо належала до тих щасливих дітей, від яких старанно приховують історії про привидів, страшні казки й усяку всячину, що від них дітлахи з головою ховаються під ковдру, коли раптом скрипнуть двері чи коли тіні бильця ліжка танцюють на стіні від мерехтіння згасаючої свічки. Я засмутилася й образилася, бо вирішила, що мною знехтували, і почала рюмсати, готова будь-якої миті розревітися на повну. Аж раптом, на свій подив, побачила біля краю ліжка величаве й дуже красиве обличчя. Стоячи навколішках і ховаючи руки під ковдрою, на мене дивилася якась панночка. Зачудована, я перестала рюмсати. Дівчина припестила мене, лягла в моє ліжко й з усмішкою пригорнула до себе. Мене оповило солодке почуття спокою, і я знову заснула. Прокинулася від різкого болю: наче дві голки одночасно вкололи мене глибоко в груди. Я голосно закричала. Вирячившись на мене, панянка

відсахнулася, зіслизнула на підлогу і, як мені здалося, сховалася під ліжком.

Тут я дійсно злякалася й щосили заводала. На галас збіглися няня, покоївка та економка. Вислухавши мою історію, вони намагалися її витлумачити й тим часом заспокоювали мене як могли. Я помітила, що вони стривожилися та зблідли. Жінки заглядали під ліжко, обшукували кімнату, зазирали під столи й різко відкривали шафи. Економка прошепотіла няні:

— Помацай цю ямку в ліжку. Богом клянуса, тут таки хтось лежав. Постіль ще тепла.

Пам'ятаю, як покоївка приголубила мене, а всі три жінки оглянули мені груди — там, де я відчула поколювання, і дружно заявили, що жодних видимих ознак пригоди не видно.

Економка й дві служниці, які опікувалися дитячою кімнатою, просиділи зі мною до ранку. Відтоді й допоки мені виповнилося років чотирнадцять, у дитячій завжди чергувала якась прислуга.

Після цієї пригоди нерви мої ще довго кульгали. До мене покликали лікаря — блідого чоловіка похилого віку. Добре пам'ятаю його каштанову перуку й тонке похмуре обличчя зі слідами віспи. Ще довго він приходив до нас через день і давав мені ліки, яких я терпіти не могла.

Оповита страхом, наступного ранку після того, як я побачила цю примару, я не погоджувалася лишатися на самоті ні на мить, навіть при світлі білого дня.

Пам'ятаю, як у кімнату прийшов батько, як стояв біля ліжка, щось весело говорив, розпитував няньку

й сердечно сміявся з якоїсь із відповідей, як він погладив мене по плечу, поцілував, сказав не боятися, мовляв, то тільки сон і жодної загрози немає.

Але все це мене не втішало, бо я знала, що візит дивної дівчини *не сон*. І я була *страшенно* налякана.

Мене трохи втішила покоївка, яка запевняла, що то вона приходила подивитися на мене й прилягла поруч, а в дрімоті я, напевно, не впізнала її обличчя. Хоч їй і вторувала няня, такі пояснення не надто мене задовольняли.

Ще пам'ятаю, що того дня разом з нянею та економкою до кімнати зайшов поважний старий у чорній сутані. Він трохи поговорив з ними, а потім дуже ласкаво — зі мною. У нього було таке приємне й миле обличчя. Він сказав мені, що молитиметься, з'єднав мої руки й попросив тихенько повторювати: «Господи, зглянься на благання всіх, хто молиться за нас, в ім'я сина Твого Ісуса». Думаю, саме такими були його слова, бо я часто повторювала їх про себе, а няня роками наполягала, щоб я проговорювала їх у своїх молитвах. Я дуже добре запам'ятала задумливе миле обличчя того сивочолого старого в чорній сутані. Пам'ятаю, як він стояв у тій неприємній коричневій кімнаті з високою стелею, з незграбними меблями трьохсотлітньої давності, а тьмяне світло ледь проникало в морок через невелике загратоване вікно. Він став навколішки, а з ним — і три жінки, і дуже довго щиросердно молився тремтливим голосом. Я забула все, що сталося в житті до цієї події, погано пам'ятаю і деякий період після неї, але сцени, які я щойно описала, стоять у мене перед очима, наче фантазматичні картинки, висвітлені в темряві.

РОЗДІЛ 2.

Гостя

А тепер я розповім вам дещо таке дивне, що знадобиться вся ваша віра в мою правдивість, аби ця історія не здалася вигадкою. Утім, це не просто правда — це істина, бо я сама стала свідком тієї події.

Одного погожого літнього вечора батько запросив мене, як уже не раз бувало, прогулятися з ним мальовничим узліссям біля замку.

— Генерал Шпільсдорф не зможе відвідати нас найближчим часом. Його візит відкладено, — повідомив батько під час прогулянки.

Генерал збирався погостювати в нас кілька тижнів, і вже наступного дня ми очікували на його приїзд. Із собою він мав привезти свою юну племінницю та вихованницю, мадмуазель Райнфельдт. Я ніколи не зустрічалася з нею, але чула, що то надзвичайно чарівна дівчина. У її товаристві я сподівалася провести безліч щасливих днів. Молода панянка, мешканка містечка чи жвавого регіону, навіть уявити не зможе мого розчарування:

стільки тижнів я марила цим візитом і пов'язаним з ним новим знайомством!

— І коли ж він приїде? — поцікавилась я.

— Не раніше ніж восени. Наважуся сказати, не швидше ніж за два місяці, — відповів батько. — Люба моя, я дуже тішуся, що ти так і не познайомилася з мадмуазель Райнфельдт.

— Чому? — водночас зі смутком та цікавістю запитала я.

— Тому що сердешна панночка померла, — пояснив батько. — Я зовсім забув, що не сказав тобі одразу, але тебе не було в кімнаті, коли сьогодні пообідді я отримав листа від генерала.

Я була вражена до глибини душі. У своєму листі шість-сім тижнів тому генерал Шпільсдорф згадував, що племінниця нездужає, але нічого в його словах не натякало на таку небезпеку.

— Ось лист генерала, — батько простяг мені папірець. — Боюся, ці події його просто приголомшили. Як видно з листа, він сам не свій від горя.

Ми сіли на грубо зроблену лавку під величними липами. Сонце в усій своїй меланхолійній пишності ховалося за дібровою, а потічок біля нашого дому струменів під крутим старим містком, про який я згадувала, і вився між численними могутніми деревами, хлюпаючись майже біля наших ніг та відбиваючи у своїх водах чимраз тьмяніший багрянець неба. Лист генерала Шпільсдорфа виявився таким надзвичайним, запальним, а подекуди суперечливим, що я прочитала його двічі — вдруге вголос батькові, та однаково не могла